

Betrokken en actieve Bethelkerkers

Het is nog winter op 10-2-10. Als ik aankom, heeft hij zijn paadje schoongeveegd, van sneeuw wel te verstaan. Ik bel aan de voordeur, maar eenmaal binnen blijkt dat ik een volgende keer via de keuken moet komen. 'We zijn dorps in de stad', zegt hij. Hij heeft voor dit gesprek zijn goeie goed aangetrokken, zij is als altijd, netjes en leuk gekleed. We praten met elkaar aan de hoge tafel, met uitzicht op de moestuin. Het wordt een dubbelinterview met Suzy Schild –van de Ree en Jan Schild. Ik praat eerst met Suzy en Jan apart over de periode van vóór hun huwelijk, want, hoewel ze al 32 jaar getrouwd zijn en daarin naar een eenheid gegroeid, kunnen ze nog steeds heel goed voor en over zichzelf spreken.

Suzy van de Ree

Suzy is geboren, in 1945, en getogen op de boerderij onder Zaamslag, Zeeuws-Vlaanderen. Dat is wel Nederland maar het ligt aan de overkant van de Westerschelde tegen België aan. En vandaar uit gezien lagen haar opleidingskansen óók weer aan de overkant, in Goes. Want hoezeer ze ook hield van de ruimte van het boerenland, ze koos voor een opleiding in het onderwijs. Omdat dagelijks reizen van huis naar school in Goes niet mogelijk was, ging ze daar na de middelbare school op kamers. Zeventien jaar was ze en al zelfstandig. Al vroeg geëmancipeerd dus, hoewel dat toen, in 1962, nog niet zo heette. Ze haalde de nutsakte N XIX, wat inhield dat ze kon lesgeven aan een Landbouwhuishoudschool. Deze nutsakten waren destijds populair bij vrouwen. In de Bethelkerk zitten en zaten meer dames met een dergelijke opleiding.

Die vroege zelfstandigheid komt ook voort uit het gezin Van de Ree. Dat was 'gewoon' gereformeerd maar, zegt ze, ze waren thuis ook progressief, met een brede belangstelling voor wat er buiten de huiselijke haard gebeurde. Ze is een tijdje lid van de meisjesvereniging geweest, maar dat was toch te veel onder ons. Bij elkaar genomen denkt ze er ook nu nog met goede herinneringen aan terug. Maar het was voor haar toch logisch dat ze haar eerste baan niet in Zeeuws-Vlaanderen zocht. Het werd een jaar in Giessenburg, omgeving Gorkum, waarna ze voor tien jaar naar 'De Bernisse' in Spijkenisse vertrok, een school voor lager en middelbaar beroepsopleiding.

Daar werd ze kerkelijk en politiek actief. Ze werd lid van de ARJOS, de jongerenorganisatie van de Anti Revolutionaire Partij, en was actief in de Gereformeerde Kerk, de laatste drie jaar in de kerkenraad als werelddiaken. Met enige weemoed noemt ze de grote omvang van die kerkenraad. Met werk en kerk ontdekte en exploreerde ze de wereld en de maatschappij en ervoer al gauw dat er een hoop te verbeteren viel. Als voorbeeld noemt ze haar deelname aan een project voor kinderopvang in het toenmalige Perzië (nu Iran), toen nog geleid door de sjah Mohammed Reza Pahlavi.

Daar in Spijkenisse heeft ze ook ooit een keer ds. Van den Berg voorbij zien komen die daar werkte met en onder wat hij noemde 'de oliekokers', waarmee hij de mensen die in de olie-industrie werkten, bedoelde.

Ze was niet alleen geëmancipeerd, maar was en bleef ook leergierig. Ze volgde applicatiecursussen om haar akten op peil te houden. Ze noemt er twee: gezondheidskunde en

huishoudkunde. Ze heeft ook nog Engels gedaan, maar dat was eerder.

De ARJOS organiseerde veel congressen en bijeenkomsten. Daar ging ze regelmatig naar toe om bij te blijven in de maatschappelijke ontwikkelingen en daarover met leeftijdsgenoten te discussiëren. Ook kon je zo wat meer mensen leren kennen die niet in Spijkenisse woonden. Ze zag het - ook toen al - allemaal breed.

Jan Schild

Geboren en getogen in De Langstraat, in het dorp 's Gravenmoer. Weet U het nog van de lagere school? In de Langstraat werden schoenen gemaakt. Mocht u het toch vergeten zijn, het is in

Noord-Brabant.

Zijn vader was onderwijzer, zijn moeder huisvrouw. Hij was de middelste jongen in een gezin met een zus die de oudste was, en een broer. Hij is van 1945. Het gezin was hervormd, Gereformeerde Bond. Ik kijk verrast en hij begrijpt waarom. 'Het was bij ons niet zo zwaar', reageert hij daarom.

Toen hij dertien was, overleed zijn vader. Zijn moeder is nooit hertrouwd. Het heeft het gezin geen grote moeilijkheden gegeven. Jan kon na de middelbare school gaan studeren aan de toen nog Katholieke Hogeschool in Tilburg. Als Bonder kreeg hij daar ook les van rooms-katholieke priesters, zij het in vakken als filosofie, want economie studeerde je niet op religieuze grondslag.

Op 23-jarige leeftijd was hij al 'drs. Schild, bestuurswetenschappelijk econoom'. Grinnikend zegt hij dat zijn opleiding perfect was voor wat hij wilde worden: ambtenaar. Er was in die tijd, rond 1969, nagenoeg volop werkgelegenheid. Hij kon dus kiezen en hij koos voor het Ministerie van Financiën, waar hij een beleidsfunctie kreeg. Hij heeft er een fijne tijd gehad, eerst bij Begrotingszaken, later bij de Inspectie der Rijksfinanciën. Hij heeft de goede eigenschappen voor dit werk, zegt hij, omdat hij zich kan schikken, maar dat weerhoudt hem niet een eigen mening te hebben en die kenbaar te maken. Hij bekent het jammer te vinden dat hij, wanneer hij boos wordt gemaakt, wel eens driftig kan worden.

Als 23-jarige ging hij dus in Den Haag wonen, op kamers aan de Schenkade. Kerkelijk actief zijnde werd hij lid van de ARJOS en woonde ook de congressen en studieweekenden bij. Je verdiepte je kennis over de maatschappij, discussieerde met leeftijdsgenoten en je leerde er nog eens wat mensen kennen die niet in Den Haag woonden. Hij zag het - ook toen al - allemaal breed.

Zo kwamen die beiden tezamen

Ze hebben elkaar bij de ARJOS leren kennen. Zij was een keer in Rijswijk, hij een keer in Spijkenisse tijdens een ledenwerfactie en het werd langzaam wat. Ze hadden geen van beiden haast. Ze hadden daardoor, zeggen ze allebei, een langere jeugd. Het duurde wel even voor het aan was, maar op een gegeven moment was het dan zover. Zoals Jan met een zeer brede glimlach zegt: 'De appelmoes komt voorbij, en je pakt hem of je pakt hem niet.' In 1978 zijn ze getrouwd, hij op 32-jarige, zij 33-jarige leeftijd.

Jan en Suzy in Voorburg

Ze gingen wonen in Voorburg, negen jaar lang, voordat ze naar Den Haag verhuisden. Jan bleef hervormd en Suzy aanvankelijk nog gereformeerd. Bijna vanzelfsprekend werd Jan ouderling. Suzy hield op met werken, want de eerste van hun vier dochters diende zich al snel aan. Ze waren maatschappelijk en kerkelijk actief. We praten over de tijd waarin o.a. het onderwerp 'Nieuwe levensstijl' actueel was. Jan zegt: 'De kerk liep toen voorop in het maatschappelijke debat. We hadden toen ook de Flowerpower, de maakbaarheid van de maatschappij, de discussie over de Apartheid ('Pers geen Zuid-Afrikaan uit').' Maar het tij verliep. Jan citeert professor Gerard Dekker die stelt dat het IKV het laatste belangrijke politieke en maatschappelijke statement van de Protestantse Kerk is geweest. We constateren samen dat die decade verloren is gegaan. 'De kerk heeft toen de aansluiting met de maatschappij verloren', zegt Jan. 'Nee, dat lag aan ons zelf. We hadden ons minder vrijblijvend moeten opstellen. We hadden en hebben het te goed', zegt Suzy. Door de oprichting van het CDA in oktober 1980 zijn zij beiden van de politiek vervreemd, omdat die partij vlees noch vis werd. Ze hebben beiden wel meegewerkt aan het op gang komen van het Samen-Op-Wegproces. Ze herinneren zich de huiskamergesprekken over dit onderwerp in Voorburg als ook de prettige sfeer waarin deze gesprekken verliepen. Mede daardoor is Suzy ook hervormd geworden.

Jan en Suzy in de Bethelkerk

In 1987 kwamen ze naar de Ereprijsweg in Den Haag. Het mag duidelijk zijn dat deze actieve mensen in onze Bethelkerk niet onopgemerkt bleven. Jan begon klassiek als lid van de Commissie van Ontvangst en werd al snel ouderling (zes jaar) om daarna zes jaar diaken te zijn, omdat hij geroepen werd tot penningmeester van de Centrale Diaconie van Loosduinen. Na die twaalf jaar is hij even ambteloos geweest, maar is nu secretaris van de kerkenraad en ook weer lid van de Commissie van Ontvangst.

Suzy heeft van 1991-2003 meegedraaid in de ZWO-commissie onder voorzitterschap van Siets Ruitenbergh. Ze werd daar later secretaris. Toen de ZWO naar de diaconie overging hield ze er na twee jaar mee op, maar werd lid van het pastoraal team Bohemen. Het bezoeken van nieuwgekomenen heeft ook haar hart. Het aantal kerkgangers dat daaruit voortkomt is niet groot, zegt ze met gevoel voor understatement, maar ze heeft er wel vaste bezoekadressen uit overgehouden.

In 2008 is ze gevraagd om de diaconie te komen versterken, wat ze gedaan heeft, met behoud van haar bezoekwerk. Ze voelt zich erg thuis in dit werk voor de kerk. Het is werken voor de gemeente, dus voor God, zegt ze zonder melodrama.

Gewoon een nuchter Zeeuws mens. En niet *zuinig* met haar tijd voor de kerk. Om de praktijk met meer theorie te onderbouwen heeft ze van 2007 tot en met 2009 Theologische Vorming gedaan. Ze wist eigenlijk niet dat theologie zo omvangrijk is. Ze is daar erg enthousiast over en kan het iedereen aanraden het ook te doen. Ook als je niet van plan bent om er mee aan kerkenwerk te gaan doen, zegt ze er voor alle zekerheid bij!

Jan en Suzy over de Bethelkerk

Voor beiden geldt dat ze zich er heel goed thuis voelen. Jan stelt dat de kerkgangers een hechte gemeenschap vormen die ook veel kan verdragen als het eens anders gaat dan verwacht of als er eens iets mis gaat. Dat is de cultuur van onze kerk. En ze zijn blij dat ze voor deze kerk hebben gekozen, hoewel ze eigenlijk destijds naar de Bethlehemkerk aan de Laan van Meerdervoort hadden gemoeten. Toen hebben ze uit pragmatische overwegingen voor de Bethelkerk gekozen en daar nooit spijt van gehad.

Jan en Suzy en de toekomst van de Bethelkerk

Bijna onvermijdelijk komen we te praten over de toekomst van de Bethelkerk. Jan stelt dat we vóór alles moeten doorgaan zolang er mensen blijven komen. Daarbij dient met enige bescheidenheid bedacht te worden dat Gods koninkrijk groter is dan de Bethelkerkgemeente. Als die ophoudt te bestaan, is God er nog steeds. En naar de mens gesproken is er nog steeds toekomst voor die gemeente zolang er steeds 'nieuwe grijzen' komen. Ook Suzy vindt dat we moeten doorgaan met het blijven werken aan het doorgeven van de boodschap van ons geloof. Maar terugverwijzend naar de tijd in Voorburg zegt ze er bij dat de kerk, en dus ook onze kerk, wat meer naar buiten gericht zou kunnen en wellicht ook moeten zijn. Vanuit het geloof in God zouden we ons meer dienstbaar kunnen opstellen. Dat zou daarmee ook ruimte kunnen geven voor de tendens dat de kerken wel leeg lopen, maar dat de geloofsbeleving buiten de kerk toeneemt. Dat betekent dan echter wel dat de kerk als middelpunt beschikbaar moet zijn en blijven voor dat soort ontwikkelingen. En dat betekent dat er meer moet zijn dan alleen elke zondag een kerkdienst met preek. We constateren samen dat er voor de kerk nog een hoop werk te doen valt.

Jan en Suzy als collegae

Onverhoeds vraag ik ze hoe dat nu is om samen binnen de kerkenraad te werken, zij als ambtsdrager, hij als secretaris. Suzy stelt dat het gaat, zolang ze oppassen er thuis niet te veel over te praten. Jan heeft het er wel eens moeilijk mee dat hij vindt dat hij geen deel kan uit maken van de kerkenraad en dus niet kan deelnemen aan de discussies. In het moderamen hanteert hij dit minder strikt en geeft hij meer zijn advies. Hij vindt wel dat het eigenlijk alleen goed gaat, wanneer hij zich uitsluitend dienstbaar opstelt. Desondanks zal hij, zolang er niet voldoende mensen beschikbaar zijn, het nog wel even volhouden. Maar Suzy vult dat anders in. Er moeten in de kerkenraad meer mensen bij komen. Het is niet goed dat zo weinigen zoveel voor zovelen moeten doen. Zij roept op om toe te treden. Leeftijd, zolang nog geen 80, geen bezwaar! Net als bij de collecte zou ik zeggen: 'Van harte aanbevolen'.